

НЫҢ БОЛГАШ
КИЧЭЭНГЕЙИНГЕ

ХӨГЖҮВЕСТЭЭН.

ЧҮГЭ?

Өвүр районун «Торгал» совхозун Чая-Суур чүтлө Саал Таспанын чо-
гааткан ирмиде чаагай
дээрден башпа, «хун де-
бес», хөгжүсө салбыр боол
артышкан. Мында уругулар
сидити мен хенгил чаш ту-
румдала. Ол олчаан хөвөр,
Бис ол 25 олуттук салык
чүтлө бистерге саагыларга
борштор болза, акы-толугу
онун чалгын дола бээр. А
херек кырында фермалар
чүтлө ийи бичин кыжыан
ында туруп турар. Артка
ажылчынарымыс уругуларын
тургузуп алып арзгыз чок.

Сөөлгү чылдарда хамык
туугу чүтлө совхоз төвүнө
немежин туруп берди. Бис-
тинге чаа салык туугуну
дугайында чугаа бешин дый-
набастыр. Шынын ай көрө
болза, совхозта материал-
дык кечиктип кол бүдүрү-
чүдери бистин салбырларын
болтай. Хамык хой, өшү,
чымыз колду бисте. А ол
жирде бистин саагылардан
тагыс-даа кичи чаа бажы
пайды. Салбырда малчы-
нарымыс кол нуруузу ада-
гынның шаг-шаанда-ла туу-
тунган. Магазинниң шолу
бичеке-даа болза, ында
бар бараанын чараштыр, ко-
руштугу кылдыр делзөн,
чоокку үдө Магазингерге
көзүбүз чүтүлдүр база бар
болду. Ол-бо бараан көрүп,
ону туугу суйбап, ботта-
рынга хемчеген улуусун
хей кезин угулган болгон
уус, пенсионерлер болгон.

Магазинниң эркектинин
Лилия Ивановна Непомня-
шала болгон салыктын Тама-
ра Даваа, кассир Татьяна
Сувак олар чай чок ажил-
даан турлар: баартак чанын-
да-да, кассида-даа ээлчег-
лер бар болду.

— Бистин бо магазинни
ажыткандан бээр бо каш хо-
нуктарда дына чай чок
ажылдап тур бис — деп, Ли-
лия Ивановна бичин чай
арзында чугалады. — Чү-
ге дие, магазинни аждык
турар үдө кирген чамдык
чугула хергелдиги бараан-

Галина КОНЧУК.
Сааным.

Тыва АССР-нин Дээди
Советиниң сессиясына Та-
ва АССР-ниң Министрлер
Чөвүлдениң Даргасы Ш. Д.
Орловский «Тыва АССР-
ниң улуус ажал-абын» бо-
жылган ажалдынын бол-
жап рынок харылзааларын
шылчылгын программанын
иш дугайында» иштели-
биле таанышкан, ону кону-
гунга элчилеген номчулду. Ча-
лак программанынча хама-
арыштыр сүмө кадар саа-
лам бар.

Бирезде, Кызылда белен
даарымыс арзаладык «До-
вүр» аталык бардыр.
Анаа норма, киш, ас дини
болгон нара база кызыл
дигил, ондарт болгон эс-
е-даа өлүк кежинден бөрт,
моондурок чикетик белен
бараанын бугура, күрү-
не, акша ортула хей ки-
рип келбес бе? Ол олукту
күрүнеге дужаагындан
каш натап хей орулганы ап

ТУСКАЙЛААН САДЫГДА

Ук магазинде чүтү салып,
оон канчаар ажилдап тур-
ар-биле ам кыска таныжыл-
ганы ийилп көрөлүк.
— Оон турар чери хоорайны
рынок девискориниң ий-
тинде. Эртеги үдө, садыг-
жык аждык, садыгжыла
түдүктөп турар үдө анаа
четтикс. Магазинниң шолу
бичеке-даа болза, ында
бар бараанын чараштыр, ко-
руштугу кылдыр делзөн,
чоокку үдө Магазингерге
көзүбүз чүтүлдүр база бар
болду. Ол-бо бараан көрүп,
ону туугу суйбап, ботта-
рынга хемчеген улуусун
хей кезин угулган болгон
уус, пенсионерлер болгон.

Магазинниң эркектинин
Лилия Ивановна Непомня-
шала болгон салыктын Тама-
ра Даваа, кассир Татьяна
Сувак олар чай чок ажил-
даан турлар: баартак чанын-
да-да, кассида-даа ээлчег-
лер бар болду.

— Бистин бо магазинни
ажыткандан бээр бо каш хо-
нуктарда дына чай чок
ажылдап тур бис — деп, Ли-
лия Ивановна бичин чай
арзында чугалады. — Чү-
ге дие, магазинни аждык
турар үдө кирген чамдык
чугула хергелдиги бараан-

нарын ам-даа төндүр салып
четтиксиз бис, ам-даа кур-
лап кээр чадавас.
— Ол кандык бараанын
боор?
— Чикээлзеге, кышын,
чайгы үдө кедер өр, херэ-
жен улуусун уктары, кол-
готкалар, иштиги хей, кыш-
кы, чайгы идиктер, хол-хал.

— Магазинни эвээш орул-
галык өг-бүлелерге болгон

садып алган болза, талонда
«обувь» дэи черин үсө ке-
рер. Ынчангаш бистер оон
пенсонер улустарга азы
өг-бүлсиз хой, орулгазы
эвээш улустарга тааржыр
бараанын алырын орап-
дайыр бис. А шуут чаа мо-
данын азы эмин эрттир аар
өртөнтүк бараанын биске
нелбейн турар. Ол талазы-
биле бисте тускай көрдүгөн
даным бар.

Кызылда бо магазинни
ажытканы — чүтлө оон са-
дып алынылганын эвээш,
харык өскө-даа кикилер
өртүчүт. Кипиниң пенси-
онер ада-иеси азы чоок то-
рели-даа, хей уругу-дары-
лыг кочкыс-даа оон улут
эвээш өрткө-биле тывылбас, бо-
дун бараанын садып алыр-
га эки-ле болгай!

Бо коллектиниң садым-
жылары, ажилчылары чоң-
га моон-даа сонгаар өки ба-
раанын ажил садар,
ону чедиртир дээш өскө
аргаларын ажилгаар со-
рулганы салган.

Виктор КАРА-САЛ.

ЧУРУКТА: садымжы
Л. Непомняшала болгон са-
дып алылганын.
Ондар ОХЕМЧИКТИҢ
фотозу.

Рынок харылзааларынче шилчилге

СҮМЕ КАДЫКСАДЫМ

болгай-ла бис. Ол алгы-
нч чымчадыр «Сырт»
конууч болгон. Мен-даа бол-
за, хүдө чеше-даа алгы-
эттеп болур мен.

Ийде, ийи заводунда,
иш дини турар өскө-даа
челтерде муу-мун тоина хи-
рээдини, ийи кескиндиле-
рин ырадыр сөөртөш өртө-
дип турар. Улут-Хем ол ча-
рында ийи болбазарып
хил кылыр комбинат хи-
рээдини база-ла одалга
ажылдап турар болгай. Ону
ишчигар татгелеп турбайн,
тараа шолүгө кеминчил-
ге кылдыр ажилдаа чүтү
капчар бар деп? Ол суг
тулар болгон үр чымил кел-
геш, принди болу бергеш,
кеминчилге апарбас деп
бе? Чок-ла болза, табыл
престэж, туугула, мебель
фабриказынга ажилдаа (а-

за-ла акша-дыр-ла. Ыш
кескиндилер өртөтпей,
оон-биле саазын бүдүрүп
ыкыла, ажил улут эвээш
де? Саазын кылдыр бичин
заводташтан кылдыр алып
болза, бисте арга-иш чө-
чир болгон артар шына-
жыл?

Уште, чазаныр даштар
дипл тыварын илеткелде
биз-ла чугаалап турар-дыр.
50-60 чыл иштинде ийи-
чил келгеш, геологтар олче
сатып салбааны ол чүе ир-
мыс бе? Мэон бешин билгирин
Бай-Тайга районун девис-
коринде Кеп.Сөөктү Кы-
зыл-Халдан аныда. Тура-
лыгың Даштыг-Өленте база
чонар-даа бар. Оон аныда
бир девискоринде бүдү-
бүдү дагылар чонор-ла-
пача бүткен улут девискор-
барын бодум эки бичир мен.

Ол ишчан Тожу районун
бир тайга-даа «Сырт»
чиге-тарга деп бизиртп
шокал-дык чонорлаштыр
чөр бээр бар. Ол дээрге шу-
лу кыдыг жай-лаштан бүт-
кен тайга чөр. Ону нотаан
ингис шулап, чакырып ал-
ган чылдар. Мен оон чер-
кында каракка көстүп чы-
дар хазын балды-биле чо-
нуу-даа турдум.

Дөртте, Кызылдың алгы
заводунга мал кежинден
былаар кылыр цехти чоп
ажылды болбазы? Белен
ажылдаар черлг завод-тур,
баазы бар-дыр.

Беште, 1945 чылга чедир
Кызыл хоорайга кээше кы-
лыр, Кызыл-Маялыкка ий-
дис ийи кылыр черлер тур-
ду. Шан кыныг бүдүрүл-
гелерин районнагы чүтү ажи-
лды болбазы? Кээше кы-
лыр кылмыш Тывага хөл-

чок лагай үнүп турганын
көргөн мен. Ону тарып
каадаа улут бергездикчи-
лер турбас, хей тарыг-
шоу-даа ээлесес. Душканын
неңгизе тарып өстүрүп ал-
боор үнүп чорайып кай.
Алдыда, «Тыва даг-дугу»
комбинатты ажилдаар хуу-
сазын узадыр деп казак
программанында чугаалаан
чорук. Даг-дугу чүтлө Ка-
ра-Дашта эвээш, а Бай-Тайга
районун девискоринде ба-
за барын геологтар канчап
эскербей барган болду?
Хенделениң шаттарын ийи-
чил көрөсө база-ла куруг
эвээш болду эвээш. Ол-ла
районун Шуй девискорин-
де Чинге-Кайтан алын ка-
зып турган болгай. Ол ал-
дын канчап төүлп калган
болду.

Республиканың чазаның
программанын таанышкан,
аяал иседей кыраа деп бо-
лаш, кирип турар сана-
лым мындай ийи.
Серээ ХЕРТЕК.

Министрге сөс

АЖЫЛДЫ ИДЕПКЕЙЖИТКЕН БИС

Республикада корум-чу-
румуну бижик болуруп чед-
ип алып, дүшкүрүтүр бай-
далды чавырдылар дээш
Иштин херектер министр-
ствоо өрткөн чылын орга-
низастыг-даа, практиктиг-даа
хемчеглерин ап чоруткан.
Эки кол чүл чүл дие, ий-
чангы нарын байдалда на-
жылар аразында үсүл-
жышкыннерин болгон чо-
руулаарын болдурааы.

Бир эвээс бис моон му-
рунда кеңээш үдө ажилче
оола ичээтгенин угланды-
рып турган болуусуа, амгы
үдө ИХМ-ниң болгон Кы-
зыл хоорайны ИХК-инин
хуу составы нарын үжээр
оорларын идердери, обще-
житилерин болгон автоко-
залды хынаары, кудумчу-
ларга корум-чурумун тудар-
га, а ол ишчан ивартыра
оорлашкынарын болдуру-
базы дээш хүндүсчү үдө
база ажилдап турар апар-
ган.

Шалыкын хөдөлшкынни
чорудары-биле хоорай-
органнарын болгон ИХМ-
ниң дежурни кезектериниң
чанында шалыкын моон
күш бөлүктөр тургустун-
ган. Улутажыныр болгон
дээрбедекчи халдашкын-
нар болгонда, оларын дуза-
зы аякок чугула. Шак кы-
дыг бодук улутажыныр
болгон дээрбедекчи хал-
дашкынарын сөөлгү үдө
Барыш-Хемчин районга
болуулаан. Амгы үдө кой-
нитканын корум-чурумун
намаалаа илтикти, КАИ-
ниң, ОМОН-ун ажилдап тур-
ар. Ноовр түчүзүндө бо хүн-
неге чедир үк районга 7
шак кыдыг кем-херек үлте-
лишкенин бүртүктеткен.
Оон 5-н бо хүннеде долу-
у-биле ажилтыган. 2-ин
дарый аныдар дээш хем-
чеглерин ап турар бис.

Кудумчуларга болгон хой-
нитуи черлеринге корум-чу-
румун бижиктары-биле бу-
дургуларын болгон орга-
низацияларын күселин-
чел республикага 109 учас-
ток төлөөзин тудар ар-
тылган. Оон аныда Кы-
зыл, Ак-Довурак, Шаган-
Арыг хоорайларда тааныл-
пост ажалымыс ажилдап
турган иштин черлеринге
Дүңкел үелерде кем-херек
үлтелишкенин колдуунда
карангы кудумчуларга,
чырык чок бөдөздилерге
болуп турар. Министрство-
ну шугумун таварыштыр
дүңкел үдө кой-нитканын
черлерин, чурттага бажы-
нарынын иштин чыры-биле
жадырдыр дээш саал-аалды
чаныс эвээш ууда кирип
келген бис. Иччалда-даа ол
бүтү шиттирлеттинмейн
артып турар.

Өрткөн чылын төтөглек-
чилерге удуз бөдүлдү дай-
нын чорудуп келгеннистин
түшүлүндө, шак кыдыг чо-
рунтарын саны кескүз-би-
ле кызырылган. Ол кылап
авторитар ооруп мунар
кижиктерин, өркү хулига-
лы, чикке садыкжылары
болгон өскө-даа корум-чу-
рум үркенчилер илдерид
болгон тудары-биле хем-
чеглерин ап чоруткан. Чүл
дүргүзүндө 600 хире про-
филантикти рейдирлерин, ту-
скай хемчеглерин чоруткан,
хендир чашпанын беле-
келен чорудуп турган 410
кижигин туткан, 139 боон
хураган, муу амыг бижек

болгон соок кесектин оон-
даа өскө хеирлерин хавыр-
ган. Бо бүтү хемчеглер рес-
публикага-даа, Кызыл хоо-
райга-даа аар кем-херек
үүлгедилшкыннерин кы-
зырырынга чедирген.

Өрткөн чылын хээли алар
чоруткар, оорлашкынарын,
чижики садыгжашкынарын
база садыгжашкынын чоруду-
луу хажылдышкыны болгон
оон-даа өскө хойду-дүгүмө
дүшпөс чүлүл-биле деми-
селди идепкейжиткен бис.
Социалисти өнү-хөргөткөн
оорлаар чорукна удуз деми-
сел чорудар илтикти шуг-
гуму-биле республикага эр-
ген чылын оон мурунда
чылга демиэрге, кем-херек
үүлгедилшкыннерин болгон
чурум үрээшкыннерин 15,3
хуу хой илдереткен. Олар-
нын дугайын чурттакчы чоп
массалыг информация чеп-
сектерин таварыштыр док-
таамал номчул, дынап ту-
рар. Чыл дүргүзүндө ээт
комбинаттарында болгон өс-
кө-дөз примитивтиг бай-
далдык объекттерге, хей
өртөнтүк бараанын чылган
баазаларга, складтарга, улут
магазингерге рейдирлерин
доктаамал чорудуп келген.

Мырпай чоота чаа болгон
болушкун: Барыш-Хемчин
райунусомунун ИХК-инде
социалисти өнү-хөргөткөн
оорлаар чорукна удуз деми-
сел чорудар салбырын
ажылдакчылары Кызыл-Ма-
ялыкты универмагтын са-
дыгызы Белемева Балчи-
ева Монгуш магазинни
дүзүлдүр чериенде 5 тевээ-
зорну садыгжашкынын чоруду-
мун хажылдык боттамын
илереткенин. Шак мындай
черлгил ажилдапкы, түш-
келдеринин дугайында ды-
нарылган ИХМ-ниң дежур-
ни кезекке хүнүчүл кээи
турар.

Истелге апаралдык бы-
жылаар соруга-биле өрткөн
чылын немерсе 23 байы-
сааккыны ажилдапкы ийи-
гел, шак кыдыг хемчег
кесемге херээш истаар ажи-
ларга дээштик дузаны че-
дирген. Адылал чорутту-
ган хемчеглерин түшүлүндө
өрткөн чылын май айл-
дап азелен кем-херек үлте-
лишкыннерин, илтигын
кудумчуларга болгон хой-
нитуи черлеринге корум-
чурум үрээр чоруттарыны
«үлтедиз» доктадып иш-
дап бис.

ИХМ-ни бүтү албанарын
ин шугумуну талазы-биле
1990 чылда кем-херек үлте-
дилшкыннеринин өзүлдеи
бүртүктеткен. Ажил чо-
нартын, моон мурунда
шиттирлет чоронаарын,
эвээштерин болгон назы
чептээштерин ортузунда
кем-херек үлтедилшкынне-
ри чавырылган. Назы чө-
пөзгөр илтигиз-биле 671
кем-херек үлтедилшкынни
кылган. Эвээштерин кем-
херек үлтедил чорупу Ба-
рыш-Хемчин, Талды, Эр-
дин, Бай-Тайга, Тожу рай-
оннара өскөн. Сөөлү үдө
школадар, ПТУ-лар боттары-
ны кичиктириктирчелени-
че кичээштерин угландыр-
байн, кичиктирчел ажилда-
рын кошкан чорудуп турар.

Бо чылын назы чептээ-
нер талазы-биле инспекция-
ны инспекторлары та-
ныл-пост надартары-биле
нады эвээдилерин болгон
аныктарын дыштаналга
черлеринге корум-чурум ту-
дарына кирипирер. Шак

мындай хемчеглерге бедик
харысалагы болуру чугу-
ла. Ол бүтү ажилдар сөөлгү
үдө дыштаналга черлеринде
болуп турар кем-херек үлте-
дилшкыннерин соңсарды
хүлээлгил. Мындай жи-
жентки ап көрөлүк. Ян-
варь 11-де Кызылдың Га-
сели аттыг паркында таңы-
ш чолуулар илтигине би-
жеткен 20 харыг Ар-
бай-оол Донгатын эмилеге
ажыгелде, ол амы-тын-
дан чарылган. Бо оон Совет
Армиянын хурааленин
халаша-ла бир неделя бе-
зин четпейн чыткан, анык-
тарын аразында өскөзөн
чогутун үзүндө хулган
кижигин холудан өлгөн
ол-дур. Моноу баш удуз
болдурабай барып болуру-
ну аргалары турган бе?
Турган болбайн аан.

Кем-херек үлтедилшкы-
ны-чайгаар-ла өзүп, хуулу-
турар чүлү, оон бир адыры-
га дөмөсиди чоруткан ту-
дун, оон амы-агы хеирле-
ли оон-моон поступ келир.
Өрткөн чылын-дүгүмө кем-
херек үлтедилшкыннеринге
удуз шавар халдашкын-
нарын чорудуп келгеннистин
түшүлүндө, бажы-балгат
иштинге кем-херек үлтедил
чоруткар төүлдүн. Ук хер-
ектер колдуунда арага-
лашкынын үзүндө болуп
турар. Кем-херек бодуру-
ужу-утызында чорудула-
лери шиттирлээриниң че-
димче чок арзгыз болуп ту-
дун. Илтигел-политикти
бижыг эвээс байдал бөгү
бисте тургустунганда, оон
ажылдык каш дактыр улут.

Ол чөпө кем-херек үлте-
дилшкыннери-биле демсел-
ди чоруткан амык чок ды-
вэни ол-дур, бис оон-биле
демселжирин уламчылап,
гергедиле элчи-даа кош-
калган турар бис. Ынчал-
даа кем-херек үлтедилш-
кыннери-биле демселжир
алган, чүге дие кем-херек
үүлгедилшкыннери сөөлгү
үдө халчон барам болгап
болуп характерлгил апарган.

Январь 8-те 03 шак ве-
зине Улут-Хем районун
Ары-Узур суурда чурттал
сугу-барбаан ферманын
ишк надарыны М. И.
Саган-оолдун бажыныче 6
оол шугул кирип, бижек-
келс колдуунда турган, 6
килограмм чигирин, 3 кило-
грамм элти былаап апар-
ган. А чаа чылым бүдү-
зүндө, декабрь 28-те баа-
ла 03 шак үзүндө Ак-До-
вуратын № 3 ортумен
икозанын бажыныче М. Б.
Ойдуруп бажыныче 4 ты-
ва оол шугул кирген, ба-
ла-ла соок кесек-биле
кыжып турган, 34 шил
спитти үлтеп апарган.

Милиция ажилдакчыла-
рыне халдашкынарын
сөөлгү айларда ковузун-
биле холбаштыр, болгончо-
ла табельдик чепсек ажи-
лар чоруткар төүлдүн.
Оон «Совет илтигын дугайында»
Хойулаа дүшүрү
шын ажилдап турар.
Моон солгаарга ажилы-
ныска чурттакчы чон, ор-
ганизациялар моральдык-
материалдык-даа дузаны
чедир боор дээринге бузу-
р турар бис. Амгы үдө
бистен негетиниң турар
чүл чаныс — демин болуру,
сырып каттылаар.

Владимир КАРА-САЛ.
Тыва АССР-ниң иштики
херектер министри.

Советтер болгон корум-чурум

ДЕПУТАТ БҮРҮЗҮНГЕ ХАМААРЖЫР

Кем-херек үлгедир база социал дүшкүрүтүр чо-
руктарын чавырдылар турарын барымдалап көр-
гөш, өрткөн чылын Тыва АССР-ниң Дээди Совети-
ниң чедиг чымыкын ээлчег чок ийиги сессиязын
чымылдыр, корум-чурум айттыр чугаалашкы-
нын билдир бис. Тыва АССР-ниң Дээди Советинин
оон сондоа хулаа алган «Республикада кем-хе-
рек үлгедир чоруткар-биле демселди күштердир
талазы-биле сонгаралдып болбас хемчеглер дуга-
йында» доктадып бар. Ону мыла салынган соруг-
галар, хемчээл-даа талазы-биле алып болза ол улут.
Кайы дурутукту, министрство, ведомство, албан
чери, бугурулук калдыг айттыр харылаарыл
дээрли күсүлеленин хуусааын айттырарын,
мыла кириген. А оон күсүлелде, түнчелери рес-
публикада хей-интигын корум-чурумуну байла-
дында элдин салдык болуру чугаалак. Док-
тадып хулаа алганмыс соруга-даа ол бол-
гай. Амкаралта ону боттардырынга, киржилге
чогум черле кайы кирет? Тыва АССР-ниң Дээди Со-
ветиниң Хойулуа-дугаа, хойулу-дугу болгон кор-
ум-чурум айттырарынын талазы-биле доктаамал
комиссияны дугаа Н. А. Ондар-биле бистин
корреспонденттиг аразында болгон чугаа
бо уаада колдуунда олче утгалган.

— Дээди Советниң ээлчег
чок оон сессиязын шит-
тир чө-чө Советери
амкаралга канчаар бот-
тадырып эгелзэн? Оон
түнчелери окруттарга,
поступ чымыкына чугаа-
ла, ийи доктаалга сүмөл-
болгай, ол амыл кайы хире
чоруттуганмыс. Николай
Алдин-оолович?

— Сессияны шиттиртин,
Дээди Советниң доктаалы-
нык негедилерин амыд-
ралга боттардырынын,
илтигын амыг үдө кайы
хире чугулаан утуп бо-
базы чугула. Кем-херек үл-
гедилшкыннери-биле деми-
селди күштердир дээр
болза, демин ажал негетти-
нер. Оон үзүндө — Дээди
Советниң доктаалы ол-дур.
Коруткун хемчеглер ыла,
шылда-ла хей, ол дээш ха-
рысалагы кичилерин,
албан черлеринин адын адал,
күсүлелерин хуусааларын
айтып турган бижик каан
болгон тода. Бистин комис-
сия ону контролдап турар.
Ол дугайын беседэ үзүндө
чугааладыр бээр боор бис.
Ам чер-чер Советеринге

хамарыштыр айттырдынар.
Дээди Советниң ээлчег чок
сессиязын түнчелерин
район, хоорай, суур, кодо
Советерин сессияларын
га депутаттар чугаалашкан,
ол талазы-биле хемчеглер
ажылдап кылдыган. Айтты-
ры республиканын амыд-
ралыга чугула деп чүеин
хандыр билип турар Совет-
тер бар. Чикээ, Чон-Хем-
чик районда Теве-Хал кедээ
Совети-дир, девискоринде
корум-чурумун бижылар,
хойулу-дугу үрээшкынне-
рин болдурабас дээш ап чо-
рудар кылдыр Советниң ко-
руу турары хемчеглери дел-
герейге, тодаргай негелде
чүлгелдиги кылдыр ажилдап
кылдыган. Советниң сес-
сиязын шиттиртин чур-
такты чоңга тааныштырган.
Кичилерин күш-ажылга
хаара тударын ында чугула
айтыр кылдыр көрүп ту-
рар. Көдээ черин байда-
лынга кооперативтер ажи-
дар, өөрдилге чери доос-
на аныктарын ажилда
тургустунуп алынгана ду-
задажыр, дээш чүлгелерин
чогумчалыг шиттирээр.

ини аргаларын дилеп тура-
ры черле багай эвээш.
Каа-Хем районда Бү-
рен-Хем кодо Советинде
демделеп болгү дег чүл-
дүр база бар. Эш хуу су-
дарынын улусчу дружина-
ларын ажилынын дээш-
тин чедип алыр-биле оон
кежигуннеринин составын
де кыргылаан. Ону сонгу-
чарынын саналы, сүмө-
сизиле кылган. Чонун чур-
тап турар черинин амыд-
ле кыжикчилге ажилып,
профилактиктиг хемчегле-
рин бодомчалыг чорудуп ту-
рарында дээштик чүлгелер
бар. Депутат кичи округу
нуу сонгуучуларынын му-
рунуга харысалагынын бил-
ил, өг-бүлө бүрүзү-биле хары-
лаа тудуп ажилдаар чүе
болза, түнчелдер багай эвээ
бооп болурун ол кедээ Со-
веттик № 2, 3, 8, 9, 10
окруттарында депутаттар
нык ажилы бадыйтап турар.
Бо дугайын чугаалап тура-
ларайыда чүлүл дөмө-
лээр, мен бодарымга, чер-<

